

İlknur Emekli, Halim Berekat ve Toplumcu Gerçekçi Romanlarının Teknik Çözümlemesi, Ankara, Fenomen Yayıncılık, 2019, 527 p/s. ISBN:9786059474559

Yeliz Arslan*

*İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arap Dili ve Edebiyatı Yüksek Lisans Programı Öğrencisi, İstanbul, Türkiye

E-mail: yeliyz.arslan@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0001-9293-2056>

Sorumlu Yazar/Corresponding author:
Yeliz Arslan
İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arap Dili ve Edebiyatı Yüksek Lisans Programı Öğrencisi, İstanbul, Türkiye

Submission /Başvuru:
23 September/Eylül 2020
Acceptance /Kabul:
20 November/Kasım 2020

Atıf/Citation:
Arslan, Yeliz. "İlknur Emekli, Halim Berekat ve Toplumcu Gerçekçi Romanlarının Teknik Çözümlemesi, Ankara, Fenomen Yayıncılık, 2019, 527 p/s. ISBN:9786059474559", Istanbul Journal of Arabic Studies (ISTANBULJAS), 3/2 (2020/2), 321-323.

Bu çalışmada Doç. Dr. İlknur Emekli'nin Fenomen Yayıncılık'tan çıkan Halim Berekat ve Toplumcu Gerçekçi Romanlarının Teknik Çözümlemesi kitabı değerlendirilecektir. Emekli'nin doktora tezinden uyarlanarak kitap haline getirilen bu eser, Halim Berekat'ın topluma ve toplumsal olaylara bakışını yansıtmaya itibariyle önem arz eden akademik bir çalışmadır. Kitabın genel değerlendirmesine geçmeden önce, eserin konusu itibariyle toplumcu gerçekçiliği genel çerçevede ele almak faydalı olacaktır.

Toplumcu gerçekçiliğin esas temelleri "sanat toplum içindir" görüşü üzerine kuruludur. Edebi sanatların herhangi bir yönetim sisteminde ideoloji dayatma aracı olarak kullanılması tarih boyunca görülmüştür. Sovyetler Birliği'nde temeli atılan bu görüş tüm sanat dallarında kendini göstermiştir. Nitekim Stalin döneminde sosyalist realizm adını alan bu kavram sanat dallarının hepsinde ideoloji pompalama aracı olarak kullanılmıştır. Toplumcu gerçekçiliğin edebi açıdan temelleri Rus edebiyatına dayanmaktadır.

Felsefi açıdan ise ana temeli Marksist ideoloji ve fikirleri üzerine kuruludur. Marksist ideolojinin amacı; halkın, köylünün ve işçinin kapitalizmle beraber zenginleşen iş sahipleri, beyler ve ağalar tarafından ezilmesine karşı çıkmak, sorunlarını dile getirmek ve haklarını savunmaktır.

Roman, hikâye, şiir gibi edebi alanlar Marksist ideolojinin aktarılması için araç olarak kullanılmıştır. Toplumun yaşadığı sefalet, maruz kaldığı haksızlık toplumcu gerçekçilik vesilesiyle kalem sahiplerince edebi eserlere yansıtılmıştır. Bu bağlamda bir toplumu anlamının ve daha yakından tanımanın en güzel yollarından biri de edebi eserlerine ışık tutmak ve derinlerine dalmak, gizli veya aşikâr bir şekilde tasvir edilmiş resimleri zihinlere yeniden çizmektir.

Toplumcu gerçekçiliği eserlerinde kullanan, Ortadoğu coğrafyasında yetişmiş olan yazarlara bakıldığında özellikle Birinci Dünya Savaşı ve devamında yaşanan ekonomik kriz, açlık, toplumsal yorgunluk, sömürgeci güçlerden şikâyet vb. kavramların öne çıktığı görülmektedir. Konusu itibariyle Suriyeli sosyolog ve edebiyatçı Halîm Berekât'ın hayatını, edebi kişiliğini, yaşadığı coğrafyanın genel bir tarihini, siyasi ve sosyal yapısını, romanın o ülkede nasıl bir gelişim gösterdiğini sunması bu eserin ilgi çekici yanlarından biridir. Diğer taraftan akademik anlamda Suriye'yi ve Ortadoğu ülkelerinden birini çalışmak isteyen araştırmacı ve meraklılarına sunduğu bilgileri sayesinde akademik camiaya kazandırılmış kıymetli bir eser olduğu şüphesizdir.

Kitap 527 sayfa olup önsöz ve giriş bölümlerinin devamında “Çağdaş Suriye Romancılığında Halîm Berekât” ve Halîm Berekât'ın Toplumcu Gerçekçi Romanlarının Teknik Çözümlemesi” başlıklı iki ana bölümden oluşmaktadır. Sonuç, kaynakça ve dizin bölümleriyle de sonlanmaktadır.

Önsöz kısmında XIX. yüzyıldan itibaren Suriye ve diğer Arap ülkelerinde Arap dili ve edebiyatına duyulan ilginin arttığından ve bu vesileyle artan çeviri faaliyetleri ve kültür hareketlerinden bahsedilmiştir. Suriye’de ve diğer Arap ülkelerinde bir aydın kesimin olduğu ve bu aydın kesimin kaleme aldığı eserlerde Batı etkisinin görüldüğü ifade edilmiştir. Arap edebiyatında çağdaş dönem yazarları gibi Halîm Berekât da yaşadığı dönemin toplumsal sıkıntılarını eserlerine yansıtmıştır. Eserin yazılmasındaki amaç belirtilmiş ve eserin içeriğinin tanıtımı yapılmıştır.

Kitabın giriş kısmı “XX. Yüzyıl Suriyesi’ne Genel Bir Bakış ve Arap Romancılığı” genel başlığı ve üç alt başlıktan oluşmaktadır. İlk alt başlığı “XX. Yüzyılda Suriye’de Siyasi ve Sosyal Yapı” şeklindedir. Bu kısımda bir yazarın kaleme almış olduğu eseri ve düşüncelerini anlamak ve tarih çerçevesinde değerlendirebilmek için yaşadığı döneme mercek tutulması gerektiğine değinilmiştir. Bu sebeple I. Dünya Savaşı’ndan günümüze değin Suriye’nin siyasi tarihi ve sosyal yapısı hakkında bilgi verilmiştir. İkinci alt başlığı “Arap Romancılığı”dır. Bu kısımda ise yazar Arap romancılığının tarihsel gelişiminden bahsetmiştir. Üçüncü alt başlık “Suriye Romancılığı” olarak belirlenmiştir. XIX. yüzyıldan itibaren Arap coğrafyasında Arap dili ve edebiyatına duyulan ilgiye ve romanın Suriye’de gösterdiği gelişime değinilmiştir.

Birinci bölüm “Çağdaş Suriye Romancılığında Halîm Berekât” genel başlığı altında iki alt başlıktan oluşmaktadır. Birinci alt başlık “Halîm Berekât Hayatı ve Edebi Kişiliği” şeklindedir. Yazar burada Halîm Berekât’ın yaşamış olduğu dönemi, eğitim hayatını, üstlenmiş olduğu görevleri, eserlerine yansıtmış olduğu edebi kişiliğini ve üslûbunu ele almıştır. “Halîm Berekât’ın Eserleri” alt başlıklı ikinci kısımda ise Berekât’ın başta hikaye ve roman olmak üzere diğer bazı mensur edebi türlere dair kaleme aldığı çalışmaları hakkında bilgi vermiş, bu bölümü müellifin muhtelif zamanlarda yapmış olduğu edebiyat konulu röportajlarından bahsederek tamamlamıştır.

İkinci bölümde ise “Halîm Berekât’ın Toplumcu Gerçekçi Romanlarının Teknik Çözümlemesi” genel başlığı altında; “Sitte Eyyâm” (Altı Gün), “ ‘Âvdetu’t-Tâ’ir ile’l-Bahr” (Kuşun Denize Dönüşü), “er-Rahîl Beyne’s-Sehm ve’l-Vetr” (Ok ve Yay Arasında Yolculuk), “Tâ’iru’l-Hûm” (Humâ Kuşu), “Înâne ve’n-Nehr” (Înâne ve Nehir), “el-Medînetu’l-Mulevvene” (Renkli Şehir) romanlarının tanımı yapıldıktan sonra olay örgüsü, anlatışı, bakış açısı ele alınmış ayrıca zaman, mekân ve kişiler bağlamında teknik çözümlemeleri yapılmıştır. Her bir romanın sonunda ise romana dair dikkat edilen noktalara ve eleştirilere değinilmiştir.

Dr. Emekli’nin, Halîm Berekât’ın edebi kişiliğine ve Suriye edebiyatındaki yerine dair genel bir değerlendirme yaparak sonlandırdığı bu çalışma 2019 senesinde okuyucusuyla buluşmuştur.

Emekli’nin *Halîm Berekât ve Toplumcu Gerçekçi Romanlarının Teknik Çözümlemesi* adlı eserinde modern dönem Suriyesi’nde özellikle toplumcu gerçekçi yazarların önde gelen isimlerinden sosyolog ve akademisyen olan Halîm Berekât’ı ele alması, gerek XX. yüzyıl Suriyesi’nin toplumsal yapısına gerekse de dönemin edebi faaliyetlerine ışık tutması açısından büyük önem arz etmektedir. Doktora tezinden üretilmesi bu eserdeki bilgilerin bilimsel bir temele dayandığının göstergesidir. Çalışma metodolojik olarak yazılması sebebiyle güvenilirliğini arttırmıştır. Tarihsel bilgilerin yanı sıra altı farklı romanın teknik açıdan ele alınıp; zamansal, mekânsal ve bahsi geçen karakterlerin tahlillerine yer verilerek Berekât’ın içlerine gizlemiş olduğu imgeleri gün yüzüne çıkarması açısından oldukça kıymetli bir eserdir. Her yazar yaşadığı dönemi yansıtıcı öğeleri kaleme aldığı eserlere bilhassa hikâye ve romanlara muhakkak serpiştirir. Arap dili ve edebiyatı, tarih, sosyoloji ve psikoloji gibi alanlarda bilhassa Arap coğrafyası, Suriye, toplumcu gerçekçilik ve roman çözümleme örnekleri üzerine araştırma yapacak akademisyenlerin ve bu alanlara ilgi duyan tüm okuyucuların faydalanacağı bir eserdir.